

Innlegg i trontaledebatten

Taler

Johan Nygaardsvold

Dato

30 januar 1933

Sted

Stortinget

- 1 Det spørsmål som blev mest inngående behandlet under foregående års trontale- og finansdebatt, var de økonomiske vanskeligheter som krisen bevirker for det arbeidende folk her i landet. Det var den stadig økende arbeidsløshet, det var gjelds- og rentebyrden både for kommuner og de private, som var de store
- 5 spørsmål også da. Siden den tid kan vi nok si at krisen og krisens virkninger er skjerpet. Arbeidsløsheten har øket i en uhyggelig grad, vi har fremdeles tyngende gjeldsforhold ute i kommunene, det virker også for de private, og rentebyrden er like tung som før.
- 10 Leser man imidlertid gjennom årets trontale, får man slett ikke det inntrykk at regjeringen er sig bevisst at stillingen iår ikke bare er likedan som ifjor, men enda verre på mange områder. Man får nærmest det inntrykk av årets trontale, at regjeringen har sluttet sig til den moderne bevegelse som efter sigende skal opheve krisen, nemlig den: Vær optimist. Det ånder en optimisme gjennom hele
- 15 trontalen. Man får det inntrykk at regjeringen resonnerer som så i trontalen, at på den ene side er det naturligvis vanskeligheter her i landet, men på den annen side er det nu ikke så galt allikevel da. Dette synet som gjør sig gjeldende i trontalen, sådan omtrentlig, tilfeldig, sådan midt mellem, kan vi finne nesten i hver eneste setning i trontalen. Der resonneres slik at ja visst er det krise, visst er
- 20 det vanskeligheter, men så kommer det frem: Vi må huske på at det er verre i andre land. Og når det gjelder en sådan ting som arbeidsløsheten, sier regjeringen med klare ord, at visstnok har arbeidsledigheten øket, men den er dog fremdeles relativt mindre enn i andre land.
- 25 Da jeg leste dette og leste disse betraktninger som gjøres omkring krisen av den nuværende regjering, forekom det mig at det var nærmest som et mett hjertesukk, når de snakket om arbeidsløsheten, at det var ikke så farlig med den enda, den er heldigvis relativt mindre enn i andre land. Det er vel denne betraktning, denne opfatning av de vanskeligheter vi står midt oppe i, som gjør

at trontalen ikke på nogen måte kan sies å gi noget billede av de vanskeligheter som det arbeidende folk står midt oppe i. Og det er kanskje også denne betraktning som gjør at trontalen ikke bærer bud om at regjeringen vil foreta sig noget effektivt for å lette disse vanskeligheter.

35

Det hevdes at vanskelighetene er verre i andre land. Ja, vi er klar over at den krise som vi står midt oppe i, er internasjonal. Men må jeg få lov å spørre: Synes virkelig den sittende regjering at det er nogen undskyldning for forholdene, slik som de arter sig her i landet idag? Tror man at det hjelper noget å by frem det i trontalen? Jeg synes tvert imot. Den ting at krisen er internasjonal, at den optrer på noget lignende måte i alle de kapitalistiske land, skulde stort sett mane også de borgerlige partier til en smule eftertanke. Når man ser at millioner og atter millioner sulter og lider nød, mens andre lever på sultegrensen, og man samtidig er klar over at det er ikke mangelen i vårt samfund som bevirker denne nød og denne elendighet, det er ikke mangel på livsfornødenheter, på ferdige varer og råprodukter, det er tvert imot overflod til stede av disse ting, da synes jeg som jeg sa før, at også de borgerlige partier skulde begynne å innrømme at der må være nogen feil, nogen grunnfeil i det system hvorefter samfundene er bygget op og styres idag.

50

Jeg forstår at det er vanskelig for borgerpartiene å innrømme noget i så måte, eller å komme til en sådan erkjennelse. Det er jo så at de borgerlige partier her som i andre land har det til prinsipielt program at de vil oprettholde og bevare og forsvare det nuværende samfundssystem. Men når man ser på tilstanden idag utover i den civiliserte verden, og også hos oss, synes jeg man må innrømme at det er trøstesløse resultater vi ser av dette samfundssystem som de vil gjøre alt for å oprettholde slik som det er idag.

Jeg vet så vel, at når man kommer inn på disse spørsmål, vil de borgerlige peke på, at under det samfundssystem har vår kultur gjort store fremskritt. Jeg erkjenner at så kan være tilfelle. Men har ikke den nuværende krise ført til at fremtredende menn også hos oss snakker om, at nu må vi få en kulturpause? Det er jo ikke så lenge siden president Hambro her i Stortinget uttalte, at forholdene nu var slike at våre høiere læreanstalter, Universitetet og høiskolene, holdt på å svelte ihjel. Jeg for min del erkjenner villig at videnskapen, de tekniske opfinnelser, moderniseringen og alt dette, har øket vår produksjon i en betydelig grad. Men la oss stanse litt ved denne økningen som er et resultat av rasjonalisering, av videnskap og av modernisering. Har den gjort menneskene

65

- 70 lykkeligere? Nei. De forbedringene som man har gjort, er alle sammen tatt i pengeinteressenes tjeneste, og det er blitt til at disse forbedringer, disse fremskritt er blitt millioners ulykke. De er drevet ut i arbeidsløshet, i nød og elendighet.
- 75 På tross av at trontalen forteller oss at arbeidsledigheten er relativt mindre hos oss enn i andre land, er vel forholdet det at det er arbeidsledigheten som volder oss de største vanskeligheter nu for tiden, likedan som i andre land. Jeg er klar over at man kan peke på at der er andre krisevirkninger, krisefenomener, som også volder store vanskeligheter, som for eksempel gjeldsbyrden, rentebyrden, 80 landbrukets og fiskerienes vanskelige stilling på grunn av dårlig omsetning og på grunn av lave priser, - man kan peke på de restriksjoner på handelssamkvemmet, de tollmurer, som reiser sig i veien for et normalt handelssamkvem mellom landene, og man kan peke på de ødelagte handelsforbindelser. Jeg vet at der kan pekes på alle disse krisefenomener og mange flere til, og det kan sies at ingen av 85 dem kan sees isolert, - jeg er opmerksom på det. Og jeg er også opmerksom på at således må det være, da alle disse krisefenomener er sprunget ut av den samme grunnårsak, nemlig av det kapitalistiske samfundssystem, den kapitalistiske produksjons- og omsetningsmåte.
- 90 Det er imidlertid enkelte ting ved arbeidsledigheten som gjør at jeg for min del vil hefte mig litt lenger ved den. Det er for det første det omfang den har fått i den senere tid. Det sies flere ganger i trontalen at den er relativt mindre enn i andre land. Dermed er det omtrent undagjort, det spørsmålet i trontalen. Siden den tid har vi jo fått statsråd Sundbys redegjørelse angående den finansielle 95 situasjon. Han var også inne på arbeidsløsheten, og han kunde fortelle oss, at arbeidsløsheten, ja den var bare en brøkdel her i landet mot i andre land, og den var også relativt mindre enn i våre naboland, Sverige og Danmark. Ja, jeg skal ikke gi mig til å diskutere med hr. Sundby om arbeidsløshetens omfang og størrelse; men jeg vil få lov å si, når statsråd Sundby drar frem arbeidsløsheten 100 for eksempel i Sverige, og delvis også i Danmark, og forsøker å sammenstille og sammenligne her, at den statistikk som er optatt over arbeidsløsheten i de tre land, Norge, Sverige og Danmark, den er ikke tatt op på samme grunnlag, og kan ikke direkte sammenlignes. Det vet også statsråd Sundby, og hvis han ikke visste det, vilde han fått beskjed hos de folk som stiller med disse ting, om at der 105 kan overhodet ikke dras sammenligninger på det grunnlag statsråden forsøkte.

Det tall statsråd Sundby nevnte, var også det lavest mulige som man kunde

110 nevne i forbindelse med arbeidsløsheten. 42.000, sa statsråd Sundby. Men statsråd Sundby vet like så vel som alle de andre som sitter her i denne sal, og mange, mange flere, at dette tall representerer bare rapportene fra de 48 arbeidskontorer i vårt land, og han vet også, at for å få et nogenlunde riktig bilde av hvor stor arbeidsløsheten er for tiden, regner statistikerne med et tillegg av ca. 60 pct., og da kommer vi straks op i ca. 60.000 arbeidsledige, og det 115 gjør straks noen forskjell fra det fine lille tall på 42.000, som statsråd Sundby forsøker å operere med. Men selv disse 60.000, det er vel alle de som har litt kjennskap til disse ting enig om er alt for lite, det dekker ikke det virkelige forhold. Jeg tror nok man trygt tør si at de arbeidslediges antall her i landet idag er meget over 100.000.

120 For hvad er forholdet, hvordan har det artet sig? Jo, for hvert år som går og der intet blir gjort for å forsøke å stanse denne arbeidsledighet, sette folk i arbeid, blir forholdet verre og verre. De fleste kommuner makter intet, har ikke midler til å sette arbeid i gang for, og staten har intet effektivt gjort. Og tror man så at 125 folk, som har gått arbeidsledige år efter år, gider å springe og melde sig til enhver tid til arbeidskontorene eller til en eller annen kommunal tjenestemann, når de allikevel vet så godt at der ingen hjelp er å få fra det offentliges side?

Og ved siden derav, ved siden av dem som man regner for de virkelig 130 arbeidsløse, har vi ungdommen, vi har småbrukerne, vi har fiskerne, som før var nødt til å tjene noen kontante penger ved siden av sitt almindelige erhverv. De kan nu ikke få noen fortjeneste ved siden av, for dem virker også arbeidsløsheten i like så stor grad som for de egentlige lønnsarbeidere.

135 Når jeg ser på disse forhold, kjenner til hvordan de ytrer sig og arter sig utover landet, og leser trontalen, vil jeg få lov til å si, at jeg tror det er få som har hatt anledning til å sette sig inn i spørsmålet, som står så forståelsesløse overfor arbeidsløsheten som den nuværende regjering. Man forsøker å avfeie den med at det er da bare en brøkdel mot hvad det er i andre land, og det er relativt mindre 140 enn i våre naboland. Alle de andre ser hvordan arbeidsløsheten griper om sig, man ser også hvordan den undergraver ikke bare den enkeltes økonomi her i landet, men den undergraver kommunenes økonomi og den undergraver hele samfundet og samfundets økonomi.

145 Jeg skal ikke gå inn på virkningene av arbeidsløsheten i detaljer. Virkningene av arbeidsledigheten er naturligvis verst, smerteligst for dem som er direkte rammet

av den. Man behøver ikke å skildre hvordan det er for en arbeidsledig, som har gått arbeidsløs gjennom flere år. For dem er det sannelig ikke nogen hjelp i
150 regjeringens relativitet. Ja, jeg vet man vil si: Du behøver ikke å skildre det i detaljer, for vi kjenner det så godt, vi vet hvor galt det er for disse folk. Ja, for alle som har litt føling med det virkelige forhold, behøves det ikke, men efter å ha lest trontalen og de likegyldige bemerkninger som der finnes, og samtidig sammenholdt trontalen med den matseddel, som den nuværende regjering har
155 utarbeidet for de arbeidsløse som er nødt til å gå til forsorgsvesenet, har jeg i hvert fall mine tvil om, hvorvidt regjeringen forstår hvordan de direkte virkninger av arbeidsløsheten arter sig. Det ser nesten ut som den sittende regjering synes at den mest effektive måte å bekjempe arbeidsledigheten på, det er å sitte å regne ut hvor mange gryn, hvor mange sild, hvor mange poteter en
160 arbeidsledig må ha for overhodet ikke å svelte ihjel.

Regjeringens forståelse av disse ting kommer efter min mening også i en nokså eiendommelig belysning, når vi f. eks. leser Justisdepartementets cirkulære av oktober ifjor om forsorgsunderstøttelse og hvordan den bør ydes. Der
165 understreker Justisdepartementet sterkt, at plikten til å hjelpe dem som er i nød, ikke går lenger enn til å forhindre at vedkommende forkommer. Jeg vet ikke jeg har sett eller lest et mer kynisk dokument, sett på bakgrunn av den nød og elendighet som arbeidsløsheten avstedkommer. Og dette cirkulære er ikke bare karakteristisk for den nuværende regjering, men jeg vil også si at det danner et
170 fellende dokument for den. Her pålegges det så å si fattigstyrene utover landet å igangsette en økonomisk viviseksjon like over for de arbeidsløse, for å se hvor megen sult de kan lide før de stryker med. Så meget og ikke mer skal de ha. Det skal forsorgsstyrene bære ansvaret for. En regjering som gir sådanne påbud, påbud som er i strid både med lovens ånd og mening, den har efter min
175 formening, i hvert fall overfor den arbeidende klasse, dømt sig selv, den har stemplet sig selv som en regjering som ikke forstår hvilken nød og hvilke lidelser arbeidsløsheten medfører for dem som er direkte rammet av den.

Ved siden av de direkte virkninger for dem som er direkte rammet av
180 arbeidsløsheten, har vi de indirekte virkninger. Det er nemlig ikke bare de som er arbeidsledige, de egentlige lønnsarbeidere, som lider under arbeidsløsheten idag. Hvis så var tilfelle, kunde jeg forstå regjeringens passivitet. Men den har også andre sider, andre virkninger, som bidrar til å øke og skjerpe og utvide den krise vi har.

Statsråd Sundby sa i sin redegjørelse, at man regner vel ikke synderlig med jordbruksbefolkningen kanskje, når man tenker på arbeidsløsheten. Jo, vi gjør det, vi, det norske arbeiderparti har alltid gjort det. Vi har sett disse ting i sin sammenheng og sett dem samfundsmessig. Jeg vil minne om mitt partis arbeid og kamp for økning av bevilgningene til nydyrking og til bureising. Vi har lenge vært opmerksomme på den ting at arbeidsløsheten både direkte og indirekte virker på den jordbrukende befolkning, som statsråden sa; men jeg tror ikke at regjeringen og statsråd Sundby har vært fullt opmerksomme på den side av saken. De som her kommer til å bære de føleligste indirekte virkninger av arbeidsløshetskrisen i vårt land, det er småbøndene og småbrukerne. De trenger - som jeg sa før - til å tjene litt ved siden av sin egentlige jordbruksinntekt, og det har nu i flere år vært nær sagt umulig for dem på grunn av arbeidsløsheten å kunne opnå en sådan bi-inntekt. Jeg vil også peke på den ungdom som vokser op ut over landsbygden, som der ikke er arbeid for, som der ikke er plass for ute i jordbruket.

Vi har sett disse forhold, og vi har sett det slik, at skulde vi kunne ha håp om å beskjeftige vårt befolkningsoverskudd, måtte man forsøke å føre en politikk som realiserte slagordet: Tilbake til jorden! For oss har det vært en realitet; men jeg tror jeg tør si, at for bondepartiet og dets regjering har det åpenbart bare vært en frase. Det er fordi vi har sett det som en realitet, at vi har fremsatt forslag gang på gang om større bevilgninger til nydyrking og til bureising.

Men det er ikke bare den ting. Vi har sett det slik, at ved siden av disse bidrag burde det være samfundets plikt å vedta forholdsregler så de som var arbeidsledige, men som kunde få plass ved å dyrke jord, måtte få anledning til å komme i forbindelse med den udyrkede, men dyrkbare jord. Derfor har mitt parti bestandig interessert sig for å få en jordlov som virkelig kunde bli et virksomt middel til å realisere det ordet: Tilbake til jorden! Men vi kan ikke si at bondepartiet her har gitt oss sin tilslutning - tvertimot. De har ydet både passiv og aktiv motstand mot å få realisert disse ting. Partimessig motstand har vi møtt mot jordloven og mot disse foranstaltninger, ikke bare i Stortinget, men i kommunestyrer og i jordstyrer, over alt hvor bondepartiets medlemmer sitter. Jeg tror derfor man kan slå fast, at når bondepartiet snakker om at de vil fremme den bevegelse som heter «Tilbake til jorden», er det ikke stort annet enn en frase.

Jeg vil også i denne forbindelse få lov å nevne stortingsmeddelelse nr. 13, som vi

nettop har fått, om midlertidig stans i tilståelse av jorddyrkingsbidrag. Der snakker Landbruksdepartementets chef, hr. Hundseid, om at «jorddyrkingsbidragene skaffer litt kontanter, som det ellers er vanskelig å opdrive på annen måte, og under den herskende arbeidsledighet er

230 jorddyrkingen ofte den eneste beskjeftigelse man har å ty til, og selv om det blir en meget beskjeden fortjeneste man kan opnå ved å dyrke jord med statsbidrag, er det dog bedre enn intet. Denne jorddyrking er derfor sikkerlig også den beste hjelp mot arbeidsledighet som man for tiden har utover landet.» Sanne, gode ord, ord som vi kan underskrive ord til annet.

235

Men så kommer fortsettelsen i denne meddelelse: «En fortsettelse av bidragstilståelsen vil således under enhver omstendighet ha til følge en betydelig stigning av bevilgningen under denne post.» Og dette bidrag, som er den viktigste og beste hjelp mot arbeidsløsheten i jordbruket på landsbygden,

240 beslutter så regjeringen å stanse inntil videre, og så tilskriver de landbruksselskapene under 11 januar således: «Fra 1. januar 1933 må derfor selskapet inntil videre ikke tilstå nye jorddyrkingsbidrag.» Det som de på den ene side - som jeg sa før - erkjenner er det beste middel i kampen mot arbeidsløsheten, tar de på den annen side tilbake og sier: Nei, det blir dog for

245 kostbart å holde på med det der, da får de heller gå arbeidsledige også de som er på landsbygden.

250

Presidenten: Presidenten beklager å måtte avbryte taleren, men der er nu inntegnet 62 talere, og presidenten vil foreslå tiden for dem som herefter tegner sig, begrenset til inntil 5 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

255

Nygaardsvold: Det er klart at den nuværende arbeidsløshetskrise forverrer krisen for alle, selv om man ikke kan si at de er arbeidsløse. Det er ganske klart, synes jeg, at jo flere arbeidsløse der blir, desto mer minskes kjøpekraften hos den store masse. Bøndene får ingen avsetning for sine produkter, prisene på deres

260 produkter synker ned til det ulønnsomme, og det gjør igjen at bøndenes kjøpekraft også minskes. Deres varer ligger enten usolgte eller de blir solgt til en altfor lav pris, og så har vi ringen sluttet. Arbeiderne vil selge sin arbeidskraft, men det er ingen som vil kjøpe den, enten fordi maskinene har gjort arbeiderne

265 overflødige eller fordi der er for meget varer. Bøndene og fiskerne vil selge, men
det blir stadig færre og færre som kan kjøpe, fordi det er flere og flere som er
uten inntekter. Industrien kan ikke få solgt sine varer, og derved øker
arbeidsledigheten stadig, alt er likesom frosset fast. Men pengene, de samles i
270 bankene. De tas vekk fra produksjonen og plasseres i obligasjoner eller andre
sikre, rentebærende papirer. Jeg så nylig at dette forhold blev uttrykt på den
måten, at nu for tiden er forholdet det at bankene er fulle av arbeidsledige
penger, og gatene er fulle av arbeidsledige mennesker. Det er et treffende og
slående bilde av tilstanden i det kapitalistiske samfund idag.

275 Det er ennu en ting jeg vil få lov å peke på i forbindelse med arbeidsløsheten, og
som jeg mener skulde gjøre det absolutt påkrevd at noget effektivt blir gjort for å
bekjempe denne arbeidsløshet, og det er den moralske og den kulturelle fare
som ligger i at denne store arbeidsløshet fortsetter. Det snakkes så meget nu i
den senere tid om, at det som nu trengs er en nasjonal reising og en nasjonal
280 selvfølelse hos vårt folk. Jeg har nesten det inntrykk, at jo tommere politisk sett
en mann er i hjernen når det gjelder å forstå tidens aktuelle spørsmål, desto mer
snakker han om at det er det nasjonale spørsmål som nu er det store, som er det
virkelig brennende i vår tid. Men hvordan tror man at denne nasjonale
selvfølelse, denne nasjonale reising kan styrkes, når den moralske selvfølelse, den
285 moralske ryggrad blir knekket og ødelagt hos en stor del av vår befolkning på
grunn av arbeidsledigheten?

Her er det jeg vil få lov til å rette en alvorlig anklage mot den sittende regjering:
Den har ikke bare latt arbeidsløsheten fortsette sitt verk i vårt folk, men den har
290 også gjennom sin lovgivning bidratt til å sette mindreverdighetsstempel på dem,
som på grunn av arbeidsløshet er kommet i vanskeligheter. Jeg sikter her til den
ugildhetslov som blev vedtatt på forrige storting. En mann kan kanskje ha stått i
en fabrikk i mange år og arbeidet der, men på grunn av modernisering eller
rasjonalisering av fabrikken er han kastet ut i arbeidsløshet; der er fullt av
295 arbeidsløse før og nok av arbeidere på alle fabrikker, så han kan ikke få en dags
arbeide mer, og så kommer kanskje den tunge dag da han må gå til
forsorgsvesenet for at ikke han og hans familie skal sulte ihjel. Når han så må gå
den veien, kommer bondepartiregjeringen og sier: Det er det samme hvad tillit
dine kamerater har vist dig. Du sier at du er et offer for den moderne
300 samfundsutvikling, for den moderne utvikling innen produksjonen. Det kan så
være, men det er du som skal få bære lidelsene, det er du som skal straffes for
disse forhold! - Og så setter de mindreverdighetsstemplet på vedkommende

mann. Det er det vår nuværende bonderegjering har foretatt sig for å
305 motarbeide arbeidsløsheten.

Og så ungdommen da, som går år efter år og ikke får noget arbeid og ikke
kommer inn i regelmessig arbeid, hvordan virker disse forhold på den? Hr.
redaktør Anton Beinset skrev lørdag en artikkel i «Dagbladet», han sier der
310 blandt annet: «For meg gjeld det å slå fast at det er so stor fåre på ferde for den
ætti som veks upp, at det er økonomisk uforsvarleg å lata det driva lenger.
Tilstandet skulde for lenge sidan ha skrike alt socialt samvet i norsk politikk
vake. Det er ikkje gjort. Men tilstandet no må skrika alt økonomisk
samfundssamvet vake. Det er grenselaust uforsvarleg nasjonalt-økonomisk å lata
315 det driva som no, lata den unge ætti forfarast som no. For det som veks upp
under kår som vår tids ungdom i tusenvis, det vert ikkje rette slaget til å taka til
med, når me eingong skal taka til att og leva eit nokolunde naturleg arbeidsliv.
Det vert eit so ringt materiale at me vert etter i all tevling.» - Ja det er så sant som
det er sagt; men jeg vil få lov til å understreke den ting, at det kunde selvfølgelig
320 være på sin plass at hr. redaktør Beinset rettet denne flammende appell til
venstres tillitsmannsmøte, for vår del hadde det ikke vært behøvelig, for vi har
gang på gang gjennom årene fremholdt disse ting.

Det kan i den forbindelse også nevnes at det nu i år er 6 år siden vi tok op forslag
325 her i Stortinget om en særskilt bevilgning for ungdommens skyld, en bevilgning
til å sette i gang arbeid for ungdommen. Og det er kanskje også vi som har de
største betingelser for å se hvor galt det er for arbeiderungdommen vår, vi som
til daglig omgås dem, vi som til daglig kan se hvorledes det er i hjemmene hvor
denne ungdom vokser op. Vi har gang på gang, som jeg sa, kommet med forslag
330 og henstillinger, men resultatet er fremdeles det at ungdommen går ledig. For
hvert eneste kull som vokser op og egentlig skulde ta del i produksjonen, økes
denne ungdomsskare som ikke får nogen ting å gjøre i dette lovpriste
kapitalistiske samfund. Man avskjediger de yngre, hvis nogen skal avskjediges, og
beholder oldingene. Det er en fin utvikling!

335

Jeg vil få lov å si det på den måte, at hvis vi i fremtiden skulde komme til å bøte
for en ødelagt slekt eller på annen måte, ja så ligger ikke skylden og ansvaret hos
ungdommen, den er bedre enn man skulde vente enda, men den ligger hos den
borgerlige politikk, og den ligger først og fremst hos den nuværende
340 bonderegjering. Statsråd Sundby sa i sin redegjørelse i omtalen av
arbeidsledigheten, at det var efter fruktene treet skulde kjennes. Jeg vil si, at de

frukter som arbeiderklassen i Norge har fått siden hr. Sundby og de øvrige bondestatsråder blomstret ut som politiske frukttrær, de har vært fæle, og de har
345 vært fordelige bitre for dem som har vært nødt til å nyte dem, og jeg tror vi trygt kan si at det er få som ønsker sig en avling til av disse frukter.

Og midt oppe i disse vanskeligheter kommer regjeringen med en ny forbruksskatt, en omsetningsskatt som vil bety - det kunde heller ikke statsråd
350 Sundby benekte - en prisforhøielse; men statsråd Sundby sa i sin redegjørelse, at det var da bare en pølse i slaktetiden det. Ja, man kan jo se litt forskjellig på det - det er jo ikke alle som har så meget å stoppe i pølsen som statsråd Sundby. Han skulde huske på det, når han snakker så lettsindig om disse ting.

355 Vi er klar over, at den nuværende arbeidsløshetskrise kan ikke løses bare med at der bevilges penger av staten til å sette arbeider i gang, men virkningene kan avhjelpes for en del. Arbeidsløshetskrisen slik som den nu arter sig, kan kun løses, når vi når frem til en samfundsmessig plan, ikke bare i vår økonomi, men også i vår produksjon og i vår omsetning - en samfundsmessighet, hvor arbeidets
360 interesser er det bestemmende og ikke kapitalen.

Man snakker så meget om i den senere tid - og skriver også - at man kan vente bedre tider. Tror man, at man kan vente bedre tider hvad arbeidsløsheten angår, med den utvikling både vår og andre lands produksjon har hatt i den senere tid?
365 De tekniske fremskritt, utnyttelsen av nye videnskapelige metoder i vår produksjon, vil gjøre, at en forkortelse av arbeidstiden nok vil trenge sig frem uomgjengelig nødvendig, og det er mange som begynner å innse det nu. Vi ser f. eks. at Folkenes forbund interesserer sig for det spørsmål. Man snakker om 30-timers uke, man snakker om 40-timers uke. Det er vel kanskje bare bondepartiet
370 i Norge som ikke forstår disse ting enda, og det skal vi ha dem undskyldt, for det er ikke så lenge siden det drev en intens og forbitret kamp mot 8-timers dagen. Den nuværende arbeidsminister var på trappene til stadighet både med interpellasjoner og forespørsler om, at 8-timers-loven måtte vi få lempet på, da skulde det bli fine greier her i landet.

375 Jeg vet ikke, om bondepartiet har tatt sin opfatning op til revisjon. Det er vel som sagt ikke å håpe det, for så vidt jeg forstår, har bondepartiets ideal - især bondepartiregjeringens - vært 12 timers arbeidstid og 1 ort og 3 skilling om dagen. Det er ikke råd med det - de får sitte igjen. Utviklingen går uvegerlig den
380 vei, at de som skjønner hvor det bærer hen, de forstår, at der må en plan i disse

ting, og det går ikke an, at millioner og atter millioner utover verden går ledige bare fordi man ikke har nogen plan for produksjon og omsetning. Kravet om forkortelse av arbeidstiden som ledd i arbeidsløshetens bekjempelse blir sterkere og sterkere, og det vil også bli en bydende nødvendighet; men inntil vi når så langt, er det, at vi krever, at samfundet skal gjøre hvad gjøres kan for å avhjelpe arbeidsløshetens virkninger ute blandt folket.

Hvad er det som er gjort her i landet? Jo, vi har bevilget 1 million, 2 millioner, 3 millioner. Disse bevilgninger, forteller man oss, er fortrinsvis blitt benyttet til dagsverksbidrag. Ja, det er vel og bra det, jeg har ingenting å si på det, enskjønt jeg har en liten tvil om, at i mange tilfelle har disse dagsverksbidrag vært en fordel for dem som har fått dagsverksbidraget, og ikke for dem som skulde ha utført arbeidet. Men har vi ikke noget vi skulde ha gjort, når vi står overfor hundre tusen arbeidsledige, når vi står overfor dette, at vår ungdom holder på å gå til grunne på grunn av arbeidsløsheten? Har vi ikke veier vi skulde ha bygget? Har vi ikke jernbaner og havner? og har vi ikke fyr? Har vi ikke jernbaner vi skulde ha elektrifisert? Jo, vi har mer enn nok av ugjort arbeid, arbeid som det økonomisk sett vilde lønne sig for samfundet å få gjort, men regjeringen sier: Arbeidsløsheten er relativt mindre enn i andre land. Det er det den har å si om den ting. Jeg vil si, at den nuværende regjerings forståelse av disse ting, og dens evne og vilje til å løse disse spørsmål, er ikke bare relativt mindre, men også absolutt mindre enn vi før har vært vidne til fra nogen regjerings side her i landet.

Vi bragte dette arbeidsløshetsspørsmål op ifjor. Våre forslag ble nedstemt. Jeg tror dog jeg kan si, at det var vår aksjon som førte til, at nogen forhøielse blev der da allikevel på bevilgningene til arbeidsløshetens bekjempelse. Men det har vært utilstrekkelig. Arbeidsløsheten har øket, vanskelighetene er blitt større for de arbeidsløse, og vanskelighetene ved de indirekte virkninger er blitt større og føleligere, stillingen er blitt verre for hver tid som går. Det er derfor Den faglige landsorganisasjon og det norske arbeiderparti og arbeiderpartiets stortingsgruppe i høst gjorde henvendelse til regjeringen om å fremkomme med forslag om tilleggsbevilgning for inneværende termin - en tilleggsbevilgning av 10 millioner pekte vi på. I trontalen nevnes der ingenting om det, ikke et ord - for arbeidsløsheten er relativt mindre her enn i andre land. Ved referatet her i Stortinget var det heller intet å høre fra regjeringen, og derfor var det jeg fremsatte mitt forslag som vil bli å behandle i forbindelse med denne trontaledebatt - om en henstilling til regjeringen om å fremkomme med forslag

om en tilleggsbevilgning.

Angående nødvendigheten av en sådan tilleggsbevilgning skal jeg bare nu henvise til, hvad jeg her har sagt. Jeg skal henvise til tilstanden utover bygdene, 425 ikke bare tilstanden i byene og i industricentrene, men utover i skogsbygdene, utover i fiskedistriktene. Gå og spør f. eks. dem som er ansvarlige for bygdene og bygdenes økonomi, så skal man få høre de mest rystende skildringer om, hvordan det er.

430 Det er imidlertid enkelte ting som jeg kan si danner lyspunkter, og det er at man også på konservativt hold nu begynner å innrømme at denne «la-det-bare-gli-politikk» ikke duger lenger. Jeg henviser til hvad for eksempel Økonomisk Revue skriver i sitt januarhefte om trontalen og finansministerens redegjørelse. Den skriver: «Vi mener at til bekjempelse av arbeidsløsheten, og for å sette 435 hjulene i sving, vil det være nødvendig at staten går til nye arbeidsbevilgninger, særlig på veibyggingsområdet. Der går nu alt for mange arbeidsdager til spille. Hele folkets kjøpeevne og økonomi lider derved.» Som man ser, begynner man nu på forskjellig hold å erkjenne at stillingen er så alvorlig at man nu må forsøke å ta sig sammen, og gjøre det som virkelig kan gjøres.

440 Jeg vil ikke her komme inn på de forslag som mitt parti vil stille omkring disse spørsmål i år. De hører nemlig best hjemme under årets finansdebatt. Jeg vil bare få lov til å understreke at vi vil fortsette vår linje fra ifjor. Vi vil under denne 445 debatt stille vårt syn på arbeidsløshetsproblemet op i motsetning til regjeringens, og samtidig vil vi for øvrig ta stilling til den politikk som regjeringen har ført. Da blir det også nødvendig at jeg rører ved en del andre saker som delvis er nevnt, og som delvis ikke er nevnt, i trontalen.

For det første vil jeg peke på gjeldskrisen og rentebyrden. Vi kjenner alle 450 sammen til at diskusjonen om den internasjonale krigsgjeld pågår utover i verden. For en del år siden var vel opfatningen også blandt de borgerlige ute i verden den, at denne krigsgjeld skulde og måtte betales inntil siste hvid. Nu tror jeg opfatningen er slik, at kunde man bli enig om en ordning hvorved man kunde slippe hele denne krigsgjeld, så var det det beste for folkene og for 455 landene. Man innser at man ikke kan betale disse opskrudde gjeldsposter, og så lenge man sliter med dem, kan man ikke regne med nogen økonomisk bedring, nogen bedring i krisen. Jeg tror at den samme betrakning kan gjøres gjeldende for en stor del av den opskrevne gjeld som vi sliter med både privat og

Nu kan det hende at man begynner å få litt ørenslyd for at en gjeldsreduksjon burde vi hatt før, og har vi ikke fått den før, så må vi få den nu. Jeg minner om hvilken latter det lød fra de borgerliges side den gangen hr. Hornsrud i
465 gjeldskommisjonens innstilling reiste det spørsmål: Vilde det skje noget galt om vi laget et St. Hansbål av alle disse opskrevne gjeldsbeviser? Jeg tror at man internasjonalt sett var glad hvis det blev et St. Hansbål av all krigsgjelden. Jeg tror, at jo før vi kan få en effektiv gjeldsnedskrivning, gjeldsreduksjon på det område, desto bedre. Jeg vil i den forbindelse minne om at vi hadde våre forslag
470 og våre henvendelser i disse spørsmål for en hel del år siden, og hvis de forslag og de henvendelser var blitt fulgt - enten det så gjaldt gjelden, pengespørsmålet, valutaspørsmålet - så hadde vi idag stått bedre enn vi står. Da hadde vi ikke behøvd å stå i den stilling vi står i dag. Det samme kan også sies om våre forslag som blev fremlagt i gjeldskommisjonen.

475

Man kan nu si, at nu er det for sent å begynne å røre ved gjelden og rentebyrden. Nei, mitt parti ser det slik at disse spørsmål er like aktuelle i dag som de var før, som de var da gjeldskommisjonen fremla sin innstilling. Gjeldsbyrdene for kommunene er fremdeles for svære, og den ordning vi nu har med frivillig
480 akkord, er for sen, den er for utilfredsstillende. Mitt parti vil derfor fremdeles hevde at vi så snart som mulig må få en ordning så overforgjeldede kommuner, bønder, småbrukere, fiskere og arbeidere kan få en effektiv lettelse i sin gjeldsbyrde. Men hverken når det gjelder gjeldsbyrden eller rentetrykket, har den nuværende regjering foretatt sig noget som virkelig kan rette på disse
485 forhold.

Jeg vet at man her vil henvise til de såkalte lånekasser - lånekassen for jordbrukere og lånekassen for fiskere - men jeg vil få lov til å si at disse lånekasser ikke er annet enn en flott gestus, et slag i luften når det gjelder å få gjelden
490 redusert ned til den virkelige verdi idag. Jeg vil også legge til, at for min egen del, med det lille kjennskap jeg har til disse kassers virksomhet, undrer jeg mig virkelig på om der finnes en jordbruker, om der finnes en fisker, som gjennom disse kasser har fått en effektiv lettelse i sin gjelds- og rentebyrde. Rentebyrden ja. Slik som den nu er, går en stor del, for ikke å si den største del av vår samlede
495 arbeidsinntekt her i landet til dekning av rentekrav.

Man kan si - jeg er så klar over den ting - at det er et spørsmål som ikke staten

kan legge sig bort i, og som regjering og Storting ikke har noget med å gjøre. Til
500 det vil jeg svare, at folket og kommunene nu utsuges slik gjennom
renteberegningen, at hvis ikke samfundet kan gjøre nogen ting her, så er det en
fallitterklæring, og den fallitterklæringen vil ikke mitt parti være med på å
undertegne. Man snakker om lysning i den økonomiske situasjon. Nei, man får
ikke nogen lysning i den økonomiske situasjon før der ryddes op, i hvert fall i
505 disse to kriseonder, disse to kriseårsaker, som jeg her har nevnt.

I trontalen heter det videre at regjeringen har søkt å presse alle utgifter ned, og
det er vel antagelig som et ledd i denne utgiftsnedpresning at det blev optatt
forhandlinger med tjenestemennene. Trontalen nevner intet om disse
510 forhandlinger, men vi vet at de blev brutt, og jeg vil her beklage at de blev brutt,
og jeg vil enn mer beklage at det var regjeringen som brøt disse forhandlinger,
før det forelå noget resultat. Jeg tror at man gjennom disse forhandlinger kunde
ha opnådd et resultat som vilde ha vært tilfredsstillende for begge parter. Det er
også andre sider som vedrører tjenestemannsspørsmålene, for eksempel de
515 bebudede masseavskjedigelser, hvor man, som jeg sa, avskjediger de yngre og lar
de gamle få sitte, det er regjeringens opptreden i spørsmålet om lønn under
sykdom. Da jeg imidlertid vet at disse spørsmål vil bli behandlet inngående av
andre, så skal jeg ikke si noget om dem.

520 Forhandlingene med tjenestemennene må jeg imidlertid få legge til nogen ord
om. Trontalen inneholder som sagt ingen ting, men også her er statsråd Sundby
litt mer åpenmunnet. Han forteller oss at han personlig, altså landets
finansminister, hadde ikke nogen tro på at det skulde bli noget resultat av disse
forhandlinger, men man lot dem da få forhandle allikevel. Det vil med andre
525 ord si at det allerede fra første stund av ikke var annet enn pro forma - kanskje
med en beregning fra regjeringens side - at man gikk til disse forhandlinger.
Statsråd Sundbys og den øvrige regjerings opfatning ligger vel gjemt i det ord av
Sundby: at han trodde nok at en ordning kunde ha vært opnådd, hvis man
hadde kunnet forhandle enkeltvis med tjenestemennene, - ja, det hadde nu tatt
530 litt tid for det første - men når det var organisasjonen og dens ledere, da - sier
statsråd Sundby - stiller saken sig anderledes.

Ja, jeg tror vi her står like overfor sakens kjerne. Det er organisasjonene,
arbeiderorganisasjoner og tjenestemannsorganisasjoner, som den nuværende
535 regjering vil til livs. Den er klar over at den kan mestre den enkelte tjenestemann,
like så vel som Arbeidsgiverforeningen kan mestre den enkelte arbeider - ikke

bare mestre dem, men den kunde kanskje, hvis den kunde få forhandle i alle tilfelle med hver enkelt, forsøke å skruet det tilbake til det forhold, da man
540 hundset en arbeider og en tjenestemann. Vi kunde kanskje snakke litt med om hvordan de forhold artet sig. Vi arbeidere som stod på arbeidsplassene, før vi hadde nogen organisasjon for arbeiderne, vi kunde kanskje også snakke om hvad kamp det kostet, hvad motstand vi møtte, vi som først begynte å bygge op en organisasjon på en arbeidsplass.

545

Nu har arbeidsgiverne stort sett forstått og innrømmet arbeiderne organisasjonsretten, ja, de har også delvis, en hel del av dem, innrømmet rettferdigheten i, berettigelsen av at arbeiderne får en viss medbestemmelsesrett i de vilkår som de skal arbeide under. Det er bare nogen få igjen, nogen få av den
550 gamle skole, som ennu både fornektet organisasjonsretten og arbeidernes medbestemmelsesrett i arbeidet, setter sig mot det med nebb og klør, og disse få som er igjen, tilhører enten bondepartiet, eller så skal de antagelig gå inn i det nye parti som hr. Quisling skal danne - enten det er i februar eller mars, det er jeg ikke så sikker på, men hvis jeg henvendte mig til den samme kilde som
555 statsministeren henvender sig til når han skal ha opplysninger om Quisling, så kanskje jeg kunde få vite det jeg også.

Og nu er det bondepartiet som skal hjelpe disse som ligger absolutt tilbake, hjelpe dem med å knuse arbeiderorganisasjonene, knuse dem med nye
560 tukthuslover, og i den anledning har vi nu utover høsten og vinteren oplevd at der lages den rene pogromstemning i bondepartiets aviser og en del andre aviser, som står bondepartiet nær, mot arbeiderne og mot tjenestemennene. Man snakker om at den og den regjering er arbeiderfiendtlig. Ja, jeg tror at det ikke er nogen tvil i nogen sjel om at den nuværende regjering tar prisen der, om den
565 ellers ikke får nogen pris. I hver kamp som arbeiderklassen har ført her i landet siden denne regjering kom til makten - det er det samme hvor lovlig denne kamp har vært, selv ut fra et borgerlig synspunkt - bestandig har arbeiderne merket den nuværende bonderegjering som den svarte hånd bak arbeidsgiverne. Istedenfor at man skulde ha ventet at regjeringen interesserte sig for arbeidsfred, så har arbeiderne den oppfatning, at enten det gjelder lønnskamper, eller det
570 gjelder organisasjonsretten, så har regjeringen bak arbeidsgiverne optrådt ikke som en slukningssprøite, men som en brandfakkell.

Ved siden av de nye tvangslover, tukthuslover, som bebudes, så bebuder
575 regjeringen også en ny kommisjon, som skal utrede spørsmålet om de

økonomiske og faglige organisasjoners innbyrdes samvirken og deres innordning i staten. Ja, jeg vil først få lov til å si den ting at jeg synes å erindre at det var en del folk som for en del år siden her i tinget snakket om komité- og kommisjonsuvesenet. Det er godt mulig jeg tar feil, men jeg synes å erindre det. I trontalen er bebudet 6 nye komiteer og kommisjoner, men det er jo bare en liten del av alle dem som regjeringen til daglig arbeider med. Det var en gammel politiker som sa at han hadde inntrykk av at så snart en statsråd blev stillet like overfor et spørsmål, enten det var viktig eller uviktig, måtte han ha en trebukk, - nei om forlatelse, en 3-manns-komité å støtte sig til. -

Men tilbake til den nye kommisjon! Jeg har ventet spent på å få se hvad mandat denne kommisjon skal få. Nu har vi fått proposisjonen, men mandat finnes ikke. Det er disse økonomiske og faglige organisasjoner som innbyrdes skal samvirke, og de skal innordnes i staten, Det er ganske klart at før man kan ta stilling til et så tåket begrep, må man få vite litt mer, og jeg er da nødt til å spørre om mandatet ligger i de fascistiske artikler som vi daglig får lese i «Tidens Tegn» om de fascistiske organisasjoner i Italia, - er det deri mandatet ligger? Hvis så er, bør regjeringen huske på at det er ikke bare i Italia at fagorganisasjonene er innordnet under samfundet; også i Sovjetsamfundet er visstnok forholdet det, efter hvad det fortelles.

Nu er det vel regjeringens mening at der skal opnevnes 3 mann i kommisjonen. Jeg er ganske sikker på - uten at jeg anbefaler det - at regjeringen opnevner en som er godt kjent med det fascistiske Italia og fagforeningene der, men det jeg vilde anbefale var, at man opnevnte en renhårig kommunist som kjenner til hvordan forholdet er i Russland, med fagforeningene der. Som tredje mann kunde det kanskje være på sin plass at regjeringen tok en melkeprotestant i Melkecentralen. De folk har jo et visst kjennskap til hvordan det virker at organisasjonene blir innordnet under staten.

Til alle disse bestrebelser fra regjeringens side på å knekke arbeiderbevegelsen her i landet vil jeg få lov til å si nogen ord. Jeg vil få lov å spørre: Tror regjeringen at den i lengden kan bortlede folks opmerksomhet fra det virkelige forhold her i landet ved slike politiske sjakktrekk? Vet ikke regjeringen den ting at ennu lever der arbeidere, klassebevisste arbeidere, som kan fortelle ungdommen vår om hvordan arbeidernes stilling var ute på arbeidsplassen, før vi fikk bygget op vår organisasjon? Og så tror regjeringen at en reaksjonær storbondepolitikk skal kunne baste og binde kravet om bedre, lysere og rettferdigere samfundsforhold

for den arbeidende klasse! Ja, dere kan gjerne tro det, men jeg kan forsikre dere om at nogen salighet opnår dere ikke i den troen! Reaksjonens fremstøt har aldri vært ensbetydende med en fast og sikker seir for reaksjonen, den har kun egget til kamp, til den kamp som til syvende og sist har ført til endelig seir for de unge, 620 det nye som vil frem i kraft av utviklingens lov. - Mer skal jeg ikke si om den nuværende regjerings arbeiderfiendtlige politikk, vi får full anledning til å komme nærmere inn på disse ting når vi skal behandle dens proposisjoner.

Jeg har enkelte ganger i mitt foredrag i kveld nevnt Quislings navn. Det var jo så 625 at det var ham og hans affærer som Stortinget beskjeftiget sig med, like før man gikk fra hinannen ifjor sommer. Siden den tid har statsråd Quisling også latt høre fra sig, - jeg sikter her til hans bombastiske krav om at det skulde reises tiltale mot kaptein Kullmann og en hel del av det norske arbeiderpartis folk for høiforræderi og landsforræderi. Statsråd Quislings vanngang i denne sak vilde 630 efter min formening ha gjort ham aldeles umulig som statsråd i enhver annen regjering. Nu hører vi også at han under lockouten i 1931 bevebnet medlemmer av Fedrelandslaget og lignende fascistiske organisasjoner og benyttet dem som vakt oppe i Trondheim. Jeg skal imidlertid ikke denne gang befatte mig med statsråd Quisling og hans meritter. Jeg har sagt fra. Jeg har sagt min mening om 635 hr. Quisling og disse ting, sagt fra så klart og tydelig som jeg mente stillingen krevde, og jeg har ingen ting å legge til og heller ingen ting å trekke fra. Hvis ikke hele bondepartiet tenker å gå inn i hans nye fascistiske parti, så vil nok bondepartiet som parti få erkjenne at han blir det en dyr mann.

Der er fra enkelte hold også nu, i forbindelse med regjeringskrise-ryktene, krevd 640 at nu må vi få en regjering som står utenfor og over partiene. Denne store regjering's formål skulde da være å få orden i våre finanser. Nu vil jeg for det første innskyte, at jeg forstår ikke riktig hvordan en slik regjering skulde klare det bedre enn andre borgerlige regjeringer. Vi har hatt rene høireregjeringer, vi har 645 hatt rene venstreregjeringer, og nu må vi vel si at vi har hatt en ren bonderegjering også da, men ingen ting av dette er godt nok. Man vil få en lapskaus av alt sammen, da blir det vei i vellingen, en slik lapskausregjering skal ordne våre finanser. Jeg har bestandig ansett det krav om en sådan sterk regjering av de borgerlige partier, sammenblandet av Gud vet hvad, at en sådan 650 skulde ordne våre finanser, som kun å være kamuflasje for at man skulde forsøke å føre en politikk her i landet som tok sikte på å få nedsatt de direkte skatter, op med forbruksskatter og vekk med alle sociale goder.

655 Hr. statsråd Sundby drog i sin finansielle redegjørelse sammenligninger mellom
vårt land og Sverige. Ja, jeg tror vi har godt av å foreta en slik sammenligning. I
Sverige sitter det en regjering som vil noget, som vil ta et krafttak for
kriselettelse, for kamp mot arbeidsløsheten, for å få arbeid i gang, få cirkulasjon i
660 likegyldig overfor disse krisevirkninger som den svenske regjering vil sette all sin
makt inn på å bekjempe, men den gjør også sitt til å forverre krisen. Vi har en
regjering som avskjediger folk og som stanser nødvendige byggearbeider. Det var
engang et slagord at der skulde være søndagsstillhet i Socialdepartementet; men
det forekommer mig at det som regjeringen nu best liker er søndagsstillhet over
665 hele landet; ikke noget arbeid. Og er det noget som skal gjøres, så er det
overåringer og oldinger som skal gjøre det, ungdommen skal svelte. Så pålegger
man fattigstyrene å sultefore de arbeidsløse.

Skulde det nu ikke snart være på tide at vi fikk en regjering som gikk inn for to
670 store hovedoppgaver, ikke bare gikk inn for dem, men som gjennomførte dem, og
disse to hovedoppgaver måtte være for det første en effektiv bekjempelse av
arbeidsløsheten, å skaffe arbeid til de tusener og atter tusener av
familieforsørgere og ungdom, som nu går ledige, og som frister en kummerfull
tilværelse på forsorgsvesenets regning. Man vil kanskje si at det er nok så, men vi
675 har ingen penger til det, vi har ikke råd til det. Til det vil jeg si: Har vi råd til å la
det være, har vi råd til å la den nuværende tilstand fortsette? Nei, vi har ikke det.
Og pengene - jeg vil få lov til å minne om at det var engang her i landet at det
blev skaffet 25 millioner kroner på en ulovlig måte for å redde en bank. Når det
nu gjelder å redde hundre tusen mennesker, skulde det da være umulig å skaffe
680 det firedobbelte av det som blev skaffet dengang i en håndvendig? Man får
huske på at det er ikke bare for de hundre tusen som går arbeidsledige; men et
sådant krafttak - igangsettelse av arbeider - vil bety øket omsetning og øket
inntekt for tusener og atter tusener i forskjellige andre erhvervsgrener. Jo, vi har
råd til å ta fatt på denne oppgave, men vi har nu snart ikke råd til å la den ligge
685 lenger.

Den annen hovedoppgave som den regjering skulde befatte sig med måtte være
en hurtig og effektiv gjeldsordning, som reduserte gjelden og lettet rentetrykket
for overforgjeldede kommuner, bønder, småbrukere, fiskere, arbeidere. Det er
690 disse to spørsmål som er de viktigste i norsk politikk idag. Det er ikke bare å få
tallene til å stemme, som jeg sa ifjor, det er å få disse to spørsmål løst. For løses
disse i arbeidets interesse, så vil også de andre spørsmål løse sig av sig selv. Vil de

695 borgerlige partier gå inn for løsningen av disse spørsmål, ikke bare gå inn med
snakk og om og men og pene programposter om fortsatt utredning og
betenkning og så videre bortover, nei, gå inn for løsningen av disse to oppgaver
med sammenbitte tenner, kan jeg si, løse dem ut fra de interesser som det
arbeidende samfund har, - vil høre gå inn for det, vil venstre, vil bondepartiet gå
inn for det, vil de løse disse spørsmål radikalt og effektivt, - hvis de vil det, så kan
700 jeg tilsi dem det norske arbeiderpartis ærlige og visstnok ikke uvesentlige støtte.

Og så, når vi har løst disse spørsmål, når alle har fått arbeid, når ingen lenger
drives fra hus og hjem på grunn av opskreven gjeld og rentebyrde, når
kommunene ikke lenger behøver å regne hver potet, hver sild til de gamle og
705 syke, de som ikke kan forsørge sig selv, - da, ja da kan de borgerlige partier igjen
få fatt på sin gamle politiske leik, da kan de få komme til med religions- og
revolusjonsskremser igjen og more sig med høiforræderi og landsforræderi og
lignende ting. Vi har ingen ting å innvende, hvis man først vil løse
arbeidsledighetskrisen og gjeldsrentekrisen her i landet.

710 Men jeg tviler på at en borgerlig regjering vil gå inn for disse oppgaver. Jeg har
stillet disse spørsmål her, og jeg venter å få et avgjørende svar. På mitt partis
vegne kan jeg få lov til å si den ting, at vi anser løsningen av disse oppgaver som
det viktigste spørsmål i norsk politikk idag, og jeg gjentar det jeg har sagt, at løses
715 disse i arbeidets interesse, så løser alle de andre krisespørsmål sig av sig selv.
Derfor er det at det norske arbeiderparti i denne stortingssesjon og videre utover
vil gå inn for en effektiv løsning av disse spørsmål, gå inn for dem partimessig og
organisasjonsmessig og klassemessig, helt og fullt og uten nogen slags omsvøp.

720 Jeg skal til slutt sammenfatte det jeg her har sagt om trontalen og om den
sittende regjerings politikk i følgende ord: Den nuværende regjering har ført en
politikk som har bidratt til å øke det arbeidende folks økonomiske
vanskeligheter. Den har latt gjeldsutbygningen og renteflåeriet fortsette, og den
har ved sine påbud og disposisjoner øket den herskende arbeidsledighet. På
725 grunn av sin arbeiderfiendtlige innstilling har den bidratt til at arbeidskampene
er blitt lange og bitre, og de nye tukthuslover, som den foreslår like overfor
arbeidernes faglige organisasjoner, vil føre til økede vanskeligheter og øket
bitterhet. Ut fra denne opfatning er det derfor at jeg for min del og på mitt
partis og min gruppes vegne vil få lov til å stille følgende forslag: «Regjeringen
730 har ikke Stortingets tillit.»

735

Kilde

Stortingstidende 1933, s. 80-91

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/innlegg-i-trontaledebatten>

740

745

750

755

760

765

770